

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih: 05.02.2013
Sayı: 774

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Siyasi Partiler Kanunu İle Milletvekili Seçimi Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun teklifim gerekçesiyle ekte sunulmuştur. Gereğini saygılarımla arz ederim.11.01.2013

Doğan Şafak

Doğan ŞAFAK
Niğde Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI				
Tali Komisyon				
Esas Komisyon	Anayasa			
Tarih:	11 Şubat 2013	E. No:	2/1225	
Yen. Üzm.	Bşk. Yrd.	Başkan	Gn. Sek. Yrd.	Gn. Sek.
<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>
TBMM BAŞKANI	<i>[Signature]</i>			

TBMM KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LİĞİ
05 Şubat 2013
Numara:

T B M M KÜTÜPHANE VE ARŞİN İDARESİ BAŞKANLIĞI
05 Şubat 2013
No : 178958

GENEL GEREKÇE

Genel bir tanım yapmak gerekirse; demokrasi, bir ülkede siyasi iktidarın, bir kişi, sınıf ya da zümreye değil tamamen halka ait olduğuna dair, demokrasinin, halkın doğrudan veya temsil edilerek hükümet etmesi anlamına gelir.

Temsili demokrasinin partiler aracılığı ile sağlandığı ülkemizde; parti içi demokrasinin en önemli ölçütlerinden birisi olan aday belirleme yöntemi, parti içi demokrasinin gerçekleşmesi, demokratik rejimin ve siyasi sürecin sağlıklı işlemesi ve halkın iradesinin parlamentoya daha iyi yansımaları açısından büyük önem arz etmektedir. *Nitekim Anayasa Mahkemesi verdiği bir kararında bu hususa vurgu yaparak "... aday belirlemesi parti içi demokrasiyi doğrudan ilgilendirir."* demiştir.

Sunmuş olduğumuz kanun teklifinin getirmiş olduğu yöntem, Finlandiya'da 1978 yılında kanunen zorunlu kılınmıştır. Bu sistem, tüm Alman, İrlanda ve Norveç partilerinde, başlıca Belçika (tüm üyelerin katıldığı seçimlerle birlikte olarak), Hollanda ve İtalyan partilerinde uygulanmaktadır. Bu sistemde aday belirleme yetkisinin, partinin seçim çevresi örgütleriyle merkez organları arasında bir şekilde (mesela aday adaylarının önceden parti merkez organının incelemesinden geçirilmesi veya yerel örgütçe belirlenen adayların merkez organınca veto edilebilmesi, ya da adayların bir bölümünün yerel örgütlerce bir bölümünün merkez organlarınca belirlenmesi gibi) bölüşülmesi de mümkündür. Adayların parti merkez organlarınca belirlenmesi yöntemi daha az yaygın olmakla birlikte, iki büyük Fransız merkez-sağ partisinde, Avusturya Sosyalist Partisi'nde, başlıca İsrail partilerinde, adayların bir bölümü için başlıca İtalyan ve İrlanda partilerinde uygulanmaktadır. Nihayet, adayların belirlenmesinin sadece parti liderine bırakılması, Batı demokrasilerinde çok nadir görülen bir durumdur. Aday tespitinin merkez iradesine bırakılması demokratik esaslara uymamakta, çok partili demokratik sisteme ters düşmekte ve eşitliği bozmaktadır.

Çoğulcu ve katılımcı parlamenter rejimin demokratik ilke ve yöntemleri, parti içi demokrasiyi gerekli kılmaktadır. Bir bütün olarak, sosyal ve kültürel unsurlar demokrasi içinde büyük önem arz etmektedir. Zira "sosyal alanda, çeşitli grup ve tabakaların oluşması, kültürel alanda ise yine bu ortam içinde oluşup gelişen değer, norm ve davranış kalıpları ortaya çıkmaktadır." Bu nedenle, parti içinde düzenli bir değerler sistemini ortaya koyabilmek, özümsemiş değer, norm ve davranış kalıpları ile mümkündür. Çünkü partideki kişi ve grupların ortak değer ve davranışları sonucu parti içi demokrasi gündeme gelebilmektedir.

Anayasamızın 2. Maddesinde "Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, **demokratik**, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir." İbaresine yer verilmiş devletin belirlenen temel esasları yine Anayasamızın 69. Maddesinde belirtilen siyasi partiler ile ilgili düzenlemesinde: **"Siyasî partilerin faaliyetleri, parti içi düzenlemeleri ve çalışmaları demokrasi ilkelerine uygun olur."** İfadelerine yer verilmiştir. Söz konusu kanun teklifi ile bu Anayasal ilkelere de hizmet etmek amaçlanmıştır.

Siyasi partilerin örgüt içi düzenlerinin demokrasi esaslarına uygun, hukuki düzenlemelerle sınırlarının çizilerek, partilerdeki oligarşik eğilimlerin ve baskıların ortadan kaldırılması; demokratik örgüt yapısının kurularak lider, teşkilat, organ ve adayların demokratik yöntemlerle belirlenmesi ve karar mekanizmasının tabandan tepeye oluşturulması amacıyla sunmuş olduğumuz kanun teklifi hazırlanmıştır. Milletçe benimsenecek en iyi adayları belirleme imkanı getirilmek istenmiştir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Maddeyle, 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 37 nci maddesinin birinci fıkrasına milletvekili adaylarının belirlenmesin de önseçim yapılması için değişiklik yapılmıştır.

MADDE 2- 10/6/1983 tarihli ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 26 ncı maddesinin birinci fıkrasının (d) bendine üçüncü cümlesinden sonra gelmek üzere Milletvekili seçimlerinde ön seçim yapılması amaçlanmıştır.

MADDE 3- 2839 sayılı Kanunun 28 inci maddesinde yapılan değişiklik ile Milletvekili önseçimlerinde Yüksek Seçim Kurulunca uygulanacak usul ve esasları belirlemek amaçlanmıştır.

MADDE 4- Yürürlük maddesidir.

MADDE 5- Yürütme maddesidir.

SİYASİ PARTİLER KANUNU İLE MİLLETVEKİLİ SEÇİMİ KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununun 37 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Siyasi partiler, milletvekilliği genel veya ara seçimlerinde, adaylık için müracaat eden ve adaylığı uygun bulunanlar arasından, adayların tespitini; serbest, eşit, gizli oy, açık tasnif esasları çerçevesinde, seçim çevresinde bulunan tüm üyelerinin katılımı ile ön seçimle belirler. Ön seçime ilişkin usul ve esaslar tüzükte belirlenir.”

MADDE 2- 10/6/1983 tarihli ve 2839 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 26 ncı maddesinin birinci fıkrasının (d) bendine üçüncü cümlesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Bu çizginin altına o partinin kesinleşen aday listesinde yer alan adaylarının ad ve soyadları, aldıkları sıra numarasına göre yazılır ve her adayın ismi hizasına birer boş kare konulur.”

MADDE 3- 2839 sayılı Kanunun 28 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“**MADDE 28-** Seçmen, Yüksek Seçim Kurulu tarafından yaptırılıp sandık kurullarına kadar ulaştırılmış bulunan ve sandık kurulu başkanında oy verme süresince bulundurulması mecburi olan ve birleşik oy pusulası ile birlikte kendisine verilen «Evet» yazılı mührü alarak oyunu kullanmak üzere kapalı oy verme yerine girer.

Seçmen:

a) «Evet» mührünü sadece tercih ettiği siyasi partiye veya varsa yalnızca bağımsız adaya ait özel daire içine basmak veya,

b) «Evet» mührünü tercih ettiği bir siyasî partiye ait özel daire içine basmakla birlikte, bu partiye ait aday listesinden o seçim çevresinden çıkacak milletvekili sayısının yarısından az olmamak kaydıyla seçilmesini istediklerinin adları hizasındaki boş karelere (x) işareti koymak,

suretiyle oyunu kullanabilir.

Oyunu kullanan seçmen, birleşik oy pusulasını katlayarak zarfa koyar ve zarfı yapıştırır. «Evet» yazılı mührü, Sandık Kurulu Başkanına geri verir ve oyunu sandığa atar.

Seçmen, oyunu doğrudan doğruya veya tercihlili olarak kullanmış ise «Evet» mührünü bastığı partiye bir oy vermiş sayılır. Seçmen «Evet» mührünü bağımsız adaya ait daireye basmış ise o bağımsız adaya bir oy vermiş sayılır.

Seçmen, oyunu yukarıdaki (b) bendinde belirtilen şekilde kullanmış ise, «Evet» mührünü bastığı siyasî parti adaylarından adları hizasında bulunan boş kareler içine (x) çarpı işareti koyduğu adaylara tercihini kullanmış sayılır. Ancak, seçmen bu tercih hakkını kullanmak isterse oy pusulası üzerinde adları yazılı adayların en az yarısı için kullanmak zorundadır. Kesirler tama iblağ edilir.

Tercih işaretlerinin kareler dışına veya yukarıdaki fıkra da belirtilen sayıya uyulmadan konulması halinde, tercih işaretleri, o oy pusulasını geçersiz kılmaz. Ancak, oy pusulası yapılmış olan tercihler dikkate alınmaksızın ilgili parti lehine verilmiş bir oy sayılır.”

MADDE 4- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 5- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.